

Miesjärjestöjen keskusliiton tavoiteohjelma

Vahvistettu liiton syyskokouksessa 19.11.2011.

Sisältö

Johdanto	1
Miehet ja tasa-arvopolitiikka	2
Oikeusjärjestelmä ja kansalaisvelvollisuudet.....	3
Työelämä.....	3
Isät, lapset ja huoltajuus	4
Sosiaali- ja terveyspalvelut.....	4
Koulutus	5
Lähisuhdeväkivalta.....	6
Tutkimus ja tilastointi.....	6

Johdanto

Miesjärjestöjen keskusliitto perustettiin tammikuussa 2011. Sen yhtenä ensimmäisistä tehtävistä on selventää ja kuvata miesjärjestöille yhteisiä tavoitteita. Liiton ensimmäinen tavoiteohjelma on valmisteltu kevään ja syksyn aikana hyväksyttäväksi marraskuussa 2011 ensimmäisessä syyskokouksessa.

Miesjärjestöjen yhteisiä tavoitteita tarkastellaan ensimmäisessä tavoiteohjelmassa toisaalta tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden näkökulmasta, toisaalta miehiin liittyvien hyvinvointihaasteiden ja -palveluiden näkökulmasta.

Ensimmäinen tavoiteohjelma keskittyy erityisesti niihin kysymyksiin ja toimintoihin, joissa valtio ja kunnat ovat keskeisiä toimijoita. Mieserityisten kysymysten ja toiminnan laajassa kentässä tämä rajaus tarkoittaa, että liitto keskittyy yhteistyöhön julkisen vallan sekä alan keskusjärjestöjen kanssa miesjärjestöille yhteisten tavoitteiden edistämiseksi. Muu toiminta mieserityisissä haasteissa, kuten toiminta kunnissa, muissa palvelujärjestöissä sekä miesten vertaistukiryhmissä hoituu luontevammin näihin aiheisiin erikoistuneilta jäsenjärjestöiltä. Miesjärjestöjen keskusliiton tehtävänä on hankkia edellä mainitulle jäsenjärjestöjen työlle poliittista ja taloudellista tukea.

Liitto edistää sukupuolten tasa-arvoa asettamatta sukupuolia keskenään vastakkaisiin asemiin. Lisäksi edellytämme molempien sukupuolten hyvinvoinnin parantamista hyödyntäen miehet ja naiset huomioivia hyvinvointitilastoja sekä hyvinvointimittareita.

Miesjärjestöjen keskusliitto pyrkii rakentamaan luottamusta muiden yhteiskunnallisten toimijoiden kanssa siten, että tulevaisuuden hyvinvointi- ja tasa-arvotyö huomioi kulloisessakin kysymyksessä koko kohderyhmän. Toimintansa myötä liitto tuottaa, kokoaa ja levittää tietoa miesnäkökulmaisista hyvinvointi- ja tasa-arvohaasteista yhteiskunnassamme.

Miehet ja tasa-arvopolitiikka

Tasa-arvopolitiikka on tähän asti keskittynyt naisten aseman parantamiseen erityisesti työelämässä sekä naisiin kohdistuvan syrjinnän ja väkivallan poistamiseen. Näistä erittäin tärkeistä ja edelleen ajankohtaisista tavoitteista keskustelu on laajennettava sukupuoleen liittyviin erityiskysymyksiin molempien sukupuolten – myös miesten – näkökulmasta.

Naisten asemassa työelämässä on edelleen korjattavaa. Miehillä erityisiä tasa-arvopolitiikan ongelma-alueita ilmenee esimerkiksi hyvinvoinnissa, sosiaali- ja terveyspalveluissa, koulutuksessa, yhdenvertaisuudessa sekä isyyteen ja perheeseen kohdistuvissa oikeuskäytännöissä. Tämä aiheuttaa haasteita tutkimukselle ja tilastoinnille.

Miesjärjestöjen keskusliitto katsoo, että Suomen tasa-arvopolitiikan tavoitteita tulee uudistaa ja laajentaa kattamaan nykyistä tasapuolisemmin molemmat sukupuolet. Miessukupuoleen liittyvät tasa-arvopolitiikan näkökulmasta erityiset kysymykset ja haasteet tulee selvittää ja tehdä nykyistä läpinäkyvämmiksi valmistelussa ja päätöksenteossa hallinnon kaikilla tasoilla. Tavoitteiden ja toiminnan tulee kattaa molemmille sukupuolille erityiset haasteet.

Toimenpiteet:

- Tasa-arvolain ja -politiikan tavoitteet laajennetaan molempien sukupuolten tasa-arvon edistämiseen sekä sukupuolisyrjinnän ja tasa-arvo-ongelmien poistamiseen.
- Laaditetaan päivitetty ja uudistettu asiantuntijaselvitys aiheesta ”Miehet ja tasa-arvo” ja tässä selvityksessä tehdään näkyviksi kaikki merkittävät miessukupuolelle erityiset tasa-arvohaasteet.
- Tasa-arvopolitiikan uudistetut tavoitteet otetaan huomioon kaikessa valtion ja kuntien valmistelutyössä ja päätöksenteossa sekä kiinnitetään huomiota tasa-arvoon arvioitaessa valmisteilla olevien päätösten vaikutuksia sukupuolille erityisiin haasteisiin.
- Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan (TANE) jaostorakennetta tulee uudistaa siten, että TANE kykenee nykyistä joustavammin valmistelevaan ja selvittämään tasa-arvopolitiikan kulloinkin keskeisiä kysymyksiä muun muassa tilanteessa, jossa miesten hyvinvoinnin ja tasa-arvon ongelmat painottuvat nykyistä enemmän.

- Otetaan tasa-arvopolitiikan laajentuneet tavoitteet huomioon Sosiaali- ja terveysministeriön tasa-arvoyksikön (Tasy), TANEn sekä tasa-arvovaltuutetun toimiston henkilöstövalinnoissa ja henkilöstön täydennyskoulutuksessa siten, että mieserityinen osaaminen syvenee.

Oikeusjärjestelmä ja kansalaisvelvollisuudet

Laissa ja oikeuskäytännöissä kaikkia kansalaisia tulee kohdella yhdenvertaisina sukupuolesta riippumatta. Kysymys ei ole vain lainsäädännöstä vaan myös oikeudenkäyntien ja poliisin käytännöistä.

Toimenpiteet:

- Sukupuolia on kohdeltava tasa-arvoisesti avioerotilanteissa sekä avioerojen jälkeen.
- Oikeusministeriön tulee tilastojen, selvitysten ja ohjeistusten avulla varmistaa, ettei oikeuskäytännöissä ilmene sukupuoleen perustuvia lievennettyjä tai kovennettuja rangaistuksia.
- Sukupuolten välillä ei saa olla epätasa-arvoa sellaisissa tilanteissa, joihin liittyy väkivaltaepäily.
- Asevelvollisuus- ja reservijärjestelmän sukupuolista tasa-arvoisuutta on selvitettävä. Asepalveluksestakin tulee maksaa tehdystä työstä oikeudenmukainen ja riittävä korvaus.

Työelämä

Naisten aseman parantaminen työelämässä sekä naissukupuoleen liittyvän syrjinnän poistaminen ovat olleet alusta alkaen ja ovat edelleen tasa-arvopolitiikan tärkeitä painopisteitä. On kuitenkin huomattava, että tasa-arvon tavoittelu ei ole nollasummapelejä. Naisten aseman parantamisen rinnalla on nähtävissä myös miessukupuoleen liittyviä erityiskysymyksiä, joissa tarvitaan tasa-arvopoliittista selvittelyä ja tavoitteiden asettamista. Esimerkiksi nuorisotyöttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys keskittyvät miehille. Työn ja perheen yhteensovittaminen on miehillekin haastavaa erityisesti perheen kehityksen ruuhkavuosina. Miehille kasautuu huomattavasti keskimääräistä pidempiä työviikkoja ansiotyötä. Vaarallisimmat työt ja niistä johtuvat työtapaturmat keskittyvät miehille.

Toimenpiteet:

- Tasa-arvobarometriin on lisättävä tasa-arvomittari, joka mittaa miesten ja naisten tekemän vuotuisen ansiotyöajan pituutta; on tärkeää, että euromääräisten palkkojen lisäksi seurataan ja vertaillaan myös tehdyn työajan pituutta.
- Työurien pidentämisessä keskeiseksi tavoitteeksi otetaan nuorten miesten työelämästä poisjäämisen vähentäminen. Lisäksi on tärkeä selvittää keski-ikäisten pitkäaikaistyöttömien ongelmat sekä niiden kohdistuminen miehiin ja naisiin.

- Toteutetaan vanhempainvapaamalli, jossa isille korvamerkitään mielellään 6 kuukautta mutta vähintään 3 kuukautta vanhempainvapaakaudesta.

Isät, lapset ja huoltajuus

Isiä pidetään yleensä teorian tasolla tärkeänä osana perhettä, mutta isien merkitys lapsille saattaa silti toisinaan unohtua työnantajien näkökulmassa ja päätöksenteossa sekä osin myös avioerotilanteissa ja avioeron jälkeen tapahtuvissa viranomaisprosesseissa. Olisi tärkeää tukea isien osuutta, osaamista ja mahdollisuuksia lasten vanhempina ja huoltajina.

Toimenpiteet:

- Isille osoitetaan vähintään 3 kuukautta vanhempainvapaata (ks. työelämä).
- Viranomaismenettelyissä isyyden ja äitiyden merkitys lapselle tiedostetaan yhtä tärkeäksi.
- Huoltajuusoikeuskäytännöissä varmistetaan sukupuolten oikeudenmukainen kohtelu asiantuntijalausunnoissa ja oikeudenkäynnissä.
- Huoltajuuspäätösten noudattamatta jättämisestä on annettava nykyistä selvemmat sanktiot erityisesti tilanteessa, jossa toinen vanhemmista estää lasta tapaamasta toista vanhempaa.
- Huoltajuutta on uudistettava siten, että jyrkkä jako etä- ja lähivanhempaan poistetaan. On varmistettava, että lastaan puolet tai lähes puolet ajasta hoitavalle etävanhemmalle tarjotaan oikeudenmukainen tuki kunnan ja Kelan taholta, minkä lisäksi elatusmaksut on nykyistä paremmin kohtuullistettava.
- Isyyslakia uudistettaessa oikeutetaan miehille isyytensä vahvistaminen DNA-testillä.
- Sukupuoli ei saa vaikuttaa adoptiomahdollisuuteen. Nykyiselle adoptiomenettelylle tulee tehdä sukupuolivaikutusten arviointi.
- Myös miesparien tarpeista vanhemmuuteen on tärkeä käydä keskustelua.

Sosiaali- ja terveystalvelut

Sosiaali- ja terveystalveluihin on vuosikymmenien kuluessa kehittynyt vahva osaaminen ja ammattitaito naisille erityisissä kysymyksissä. Toisaalta naiset ovat myös huomattavasti aktiivisempia terveystalvelujen käyttäjiä kuin miehet ja suurin osa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstöstä on naisia. Parin viime vuosikymmen aikana sukupuolisuuntautunut tutkimus on tukenut ensisijaisesti naisten erityiskysymysten ymmärtämistä ja niihin kohdistuvaa ammatillista osaamista. Esimerkiksi synnytyksen jälkeistä masentuneisuutta on tulkittu lähinnä naisnäkökulmasta, vaikka isien masentuneisuus raskauden aikana ja varhaislapsuudessa on lapsen näkökulmasta myös tärkeä tutkimuksen ja toiminnan haaste.

Sosiaali- ja terveystalveluissa tavoitteissa, toiminnassa ja toimintarakenteissa on jatkuvasti kiinnitettävä huomiota tasavertaisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen. Ammattihenkilöstön

tehtävänä tulee osata kohdata riittävän hyvällä ammattitaidolla erilaisille ihmisryhmille erityiset ominaisuudet ja haasteet. Tasa-arvopolitiikassa tämä tarkoittaa riittävän hyvää osaamista miehille ja naisille erityisissä kysymyksissä riippumatta siitä, onko ammattihenkilö mies tai nainen.

Toimenpiteet:

- Kehitetään väestön hyvinvoinnin ja terveyden seuranta ja tietojen tulkintaa niin, että miehille erityisten hyvinvointiongelmien havaitseminen ja ymmärtäminen syvenevät.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksessa kiinnitetään nykyistä enemmän huomiota mieserityiseen ammatilliseen osaamiseen kaikilla hallinnon tasoilla.
- Raskauden ja lapsuuden aikaista neuvolatoimintaa uudistetaan koko perheen hyvinvointineuvolaksi. Tämä osoitetaan käytännössä kutsumalla tätä toimintaa lapsiperheiden hyvinvointineuvolaksi.
- Lapsiperheiden hyvinvointineuvoloissa, varhaiskasvatuksessa ja oppilashuollossa kirjataan ja tilastoidaan erikseen isien käynnit.
- Sosiaali- ja terveystoimen henkilöstön koulutuksessa ja johtamisessa varmistetaan, että miehiä ja naisia kohdellaan tasapuolisesti kaikissa kunnissa. Tältä osin on kiinnitettävä erityishuomiota mahdollisiin miessukupuoleen kohdistuviin väheksyviin asenteisiin sekä miehiä suoraan tai välillisesti syrjiviin käytäntöihin.

Koulutus

Poikien ja miesten asema koulutuksessa on muuttunut nopeasti viime vuosikymmenien aikana. Tytöt saavuttavat koulussa parempia arvosanoja ja etenevät koulutusuralla nopeammin kuin pojat. Toisen asteen koulutuksen ulkopuolelle jääneistä tai sen keskeyttävistä suurin osa on nuoria miehiä. On todennäköistä, että koulutusjärjestelmän ja sen sisäisen osaamisen kehitys on viime vuosikymmeninä tukenut enemmän tyttöjen ja naisten kuin poikien ja miesten etenemistä koulutusuralla.

Toimenpiteet:

- Koulutusjärjestelmän osalta selvitetään pojille erityiset oppimisen ja koulutusuralla etenemisen haasteet sekä arvioidaan opetussuunnitelmien ja pedagogisten käytäntöjen sukupuolivaikutuksia erityisesti poikien ja miesten näkökulmasta. Miesjärjestöille on annettava mahdollisuus osallistua tähän työhön.
- Perusopetuksen järjestämisessä otetaan huomioon tyttöjen ja poikien murrosiän erilainen ajoittuminen ja varmistetaan pojille murrosiän kriittisimmässä vaiheissa riittävän turvallinen ja oppimisessa onnistumisen kokemuksia tuottava perusopetus, erityisesti silloin kun koti ei jaksakaan tai osaa tukea poikia.

- Täydennetään yo-koetta kognitiivisia valmiuksia mittaavalla kokeella. Tämä mahdollistaisi myöhäisen murrosiän kokoneiden tasapuoliset pääsymahdollisuudet yliopistoihin.

Lähisuhdeväkivalta

Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentäminen on ollut ja on edelleen globaalisti tasa-arvopolitiikan tärkeimpiä tavoitteita. Kun tässä suunnassa on edetty Suomessa, väkivallan monimuotoinen luonne on tullut yhä näkyvämmäksi. Fyysisen väkivallan rinnalla on tiedostettu myös muut väkivallan muodot kuten seksuaalinen ahdistelu ja väkivaltaan rinnastettava kiusaaminen parisuhteissa, koulussa, työpaikalla sekä harrastuksissa.

Lähisuhdeväkivaltaa voi esiintyä puolisoien, perheenjäsenten ja sukulaisten kesken sekä muissa läheisissä ihmissuhteissa. Väkivallan käyttö tai sen uhriksi joutuminen ei ole sidottu sukupuoleen; lähisuhdeväkivallan tekijöinä ja uhreina voivat olla sekä miehet että naiset. Väkivaltailmiön laaja-alaisuuden tunnistaminen sekä eri tekijä- ja uhriryhmien huomioiminen on tehokkaan lähisuhdeväkivallan torjunnan edellytys.

Lähisuhdeväkivaltaongelmasta kärsivien parissa tehty ammatillinen työ osoittaa, että ongelman jatkumisen taustalla ovat ensisijaisesti psykodynaamiset tekijät. Sosiokulttuuristen tekijöiden vaikutus Suomessa on erilaista suhteessa globaaliin tilanteeseen. Lähisuhdeväkivallan kierre Suomessa voidaan katkaista keskittymällä kansalliseen tilanteeseen ja työskentelemällä ongelmasta kärsivien parissa ammatillisin keinoin.

Toimenpiteet:

- Turvataan riittävät toimintaedellytykset alaan liittyvälle työlle.
- Lähisuhdeväkivallan vähentämisessä tavoitteeksi otetaan Suomessa kaikki tekijä- ja uhriryhmät.
- Tutkitaan ja myös tilastoidaan molempien sukupuolten osuus lähisuhdeväkivallan tekijöinä ja uhreina. Kiinnitetään huomiota tutkimuksen laaja-alaisuuteen ja monipuolisuuteen, sekä kummankin sukupuolen väkivaltaisuuden erityispiirteiden ymmärtämiseen.
- Kehitetään edelleen niitä menetelmiä joilla vahvistetaan miesten ja naisten tasa-arvoista kohtelua lähisuhdeväkivaltilanteissa, esimerkiksi yksittäisillä kotihälytyskäynneillä.
- Kehitetään sosiaali- ja terveydenhuollossa lähisuhdeväkivallan sukupuolierityistä osaamista ja palveluja niin, että miehet ja naiset voivat sekä tekijöinä että uhreina hakea ja myös saada asiantuntevaa tukea lähipalveluissa.

Tutkimus ja tilastointi

Tutkimuspolitiikassa ja valtakunnallisten tilastojärjestelmien kehittämisessä tasa-arvotavoitteita on tarkasteltu ensisijaisesti naisten näkökulmasta. Kun tässä suunnassa on viime vuosikymmeninä edetty suunnitelmallisesti, lähivuosina on mahdollista laajentaa näkökulmaa myös miehille erityisiin kysymyksiin. Tutkimusta ja tilastointia tulisi kehittää niin, että se tekee nykyistä paremmin

näkyväksi ja ymmärrettäväksi miehille erityiset tasa-arvokysymykset ja mahdollisimman hyvin tukee mieserityisten ongelmien vähentämistä.

Toimenpiteet:

- Tutkimusta ja tilastointia kehitetään niin, että saadaan yhä parempaa tietoa miesten tasa-arvo-ongelmien luonteesta sekä niiden vähentämiseksi tarvittavasta toiminnasta.
- Sukupuolentutkimusta yliopistoissa ja tutkimuslaitoksissa kehitetään tasavertaisesti molempien sukupuolten tarpeisiin ja ongelmiin perehtyväksi.
- Sukupuolentutkimukseen perustuvissa koulutusohjelmissa kiinnitetään tasavertaisesti huomiota kummallekin sukupuolelle erityisiin haasteisiin ja lisätään näiden koulutusohjelmien vetovoimaa mieserityisistä kysymyksistä kiinnostuneille opiskelijoille.
- Tutkitaan hyvään isyyteen liittyviä käytäntöjä sekä selvitetään tilastollisilla tutkimuksilla ja haastatteluilla, minkälaiset taustatekijät edistävät hyvää isyyttä sekä perheiden ja poikien tasapainoista kehitystä.